

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

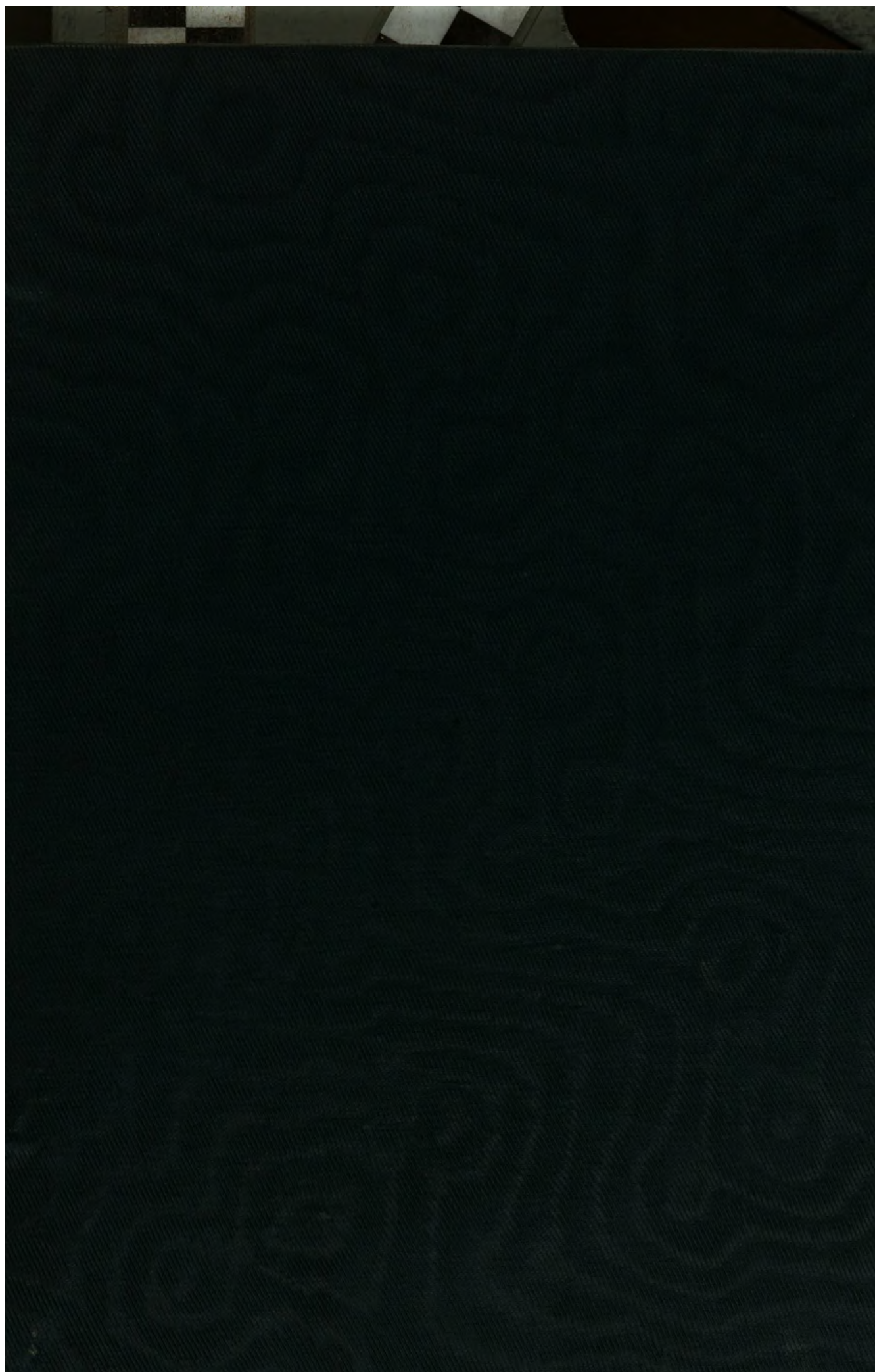
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

16.C.76.

16C76

صوت نم	صوت نم	عبارت	صوت نم	عبارت
77	ست	ست	89	نواسى
78	مى	اٹھتر	90	نوسے
79	نوسے	اٹھاسى	91	اکیانوسے
80	س	اسى	92	بانوسے
81	لا	اکیاسى	93	ترانوسے
82	رے	بیاسى	94	چورانوسے
83	مے	تراسى	95	پچانوسے
84	لوسے	چوراسى	96	چھیانوسے
85	وے	پچاسى	97	شانوسے
86	یے	چھیاسى	98	اٹھانوسے
87	موسے	ستاسى	99	تتانوسے
88	مے	اٹھاسى	100	سٹو

عبارت	نمبر	عبارت	نمبر
اٹھاون	58	اٹھالیس	39
اٹھ	59	چالیس	40
ساتھ	60	اکتالیس	41
اکٹھ	61	پالیس	42
بیسٹھ	62	ستتالیس	43
ترسٹھ	63	چوالیس	44
چوسٹھ	64	پینتالیس	45
پینسٹھ	65	چھیالیس	46
چھیاسٹھ	66	ستتالیس	47
سرسٹھ	67	اڑتالیس	48
ارسٹھ	68	انچاس	49
انھتر	69	پچاس	50
ستر	70	اکیاون	51
اکھتر	71	باون	52
بہتر	72	ترپن	53
تتر	73	چون	54
چوتتر	74	پچپن	55
بچھتر	75	چھپن	56
چھتر	76	شااون	57

صورت نم	صورت نم	عبارت	صورت نم	عبارت
۱	۱	ایک	۲۰	بیس
۲	۲	دو	۲۱	اکیس
۳	۳	تین	۲۲	بائیس
۴	۴	چار	۲۳	تئیس
۵	۵	پانچ	۲۴	چوبیس
۶	۶	چھ	۲۵	پچیس
۷	۷	سات	۲۶	چھیس
۸	۸	آٹھ	۲۷	تھائیس
۹	۹	نو	۲۸	اٹھائیس
۱۰	۱۰	دس	۲۹	اننتیس
۱۱	۱۱	گیارہ	۳۰	تیس
۱۲	۱۲	بارہ	۳۱	اکتیس
۱۳	۱۳	تیرہ	۳۲	بیس
۱۴	۱۴	چودہ	۳۳	تینتیس
۱۵	۱۵	پندرہ	۳۴	چونتیس
۱۶	۱۶	سولہ	۳۵	پینتیس
۱۷	۱۷	سترہ	۳۶	چھتیس
۱۸	۱۸	اٹھارہ	۳۷	سینتیس
۱۹	۱۹	اننتیس	۳۸	ارتریس

(۴۶) ایک روپیہ کے ساڑھے تین من چاول بکتے ہیں تو ساڑھے چار روپیہ کے کتنے چاول آویں گے چونکہ ہونٹھا ڈھونچ پونے سولہ ہوتے ہیں اسلئے بیس کے چاول آویں گے۔

(۴۷) ساڑھے چار روپیہ فی بیکہ ایک بیکہ کا محصول ہر تو ساڑھے چار بیکہ کے کیا دام ہونگے۔
چونکہ ڈھونچ ڈھونچ سو ابیس ہونگے ہیں
جواب ۲۰ روپیہ ۴۰ ہونگے۔

(۴۸) پون آدھ سیر ایک چیز بکتی ہر نو چودہ سیر کے کیا دام ہونگے چونکہ چودہ پونے ساڑھے دس ہوتے ہیں پس
جواب ۱۰ روپیہ ۶ پائی قیمت ہونی۔

(۴۹) ایک شخص اپنا روپیہ اس حساب سے چھوڑا کہ دس ہزار روپیہ اپنی قوت کے لیے اور پندرہ ہزار بڑے لڑکے کے لیے اور تین سو پچاس ایک مدرسہ کی تباہی کو اور پانچ ہزار پانسو چھوٹے چار لڑکوں کو اور تین ہزار سات پچاس لڑکیوں کو اور چار ہزار پانسو تریسٹہ مختلف خرچ کے واسطے اور پانسو ننانو نو کروڑ کے لیے تو بٹاؤ کل روپیہ کتنا چھوڑا تھا۔
جواب ۲۹۷۳ روپیہ۔

جواب ۳۲ احرن۔

(۳۹) ایک ناؤ میں دس سو من بوجھ جاتا ہے اور ایک گرو دس سو من کا اور دو چیلے سو سو من کے اس کشتی پر اترنا چاہتے ہیں تو بناؤ کہ وہ تینوں شخص کس طرح دریا سے عبور کر سکیں حل چونکہ پہلے دون چیلے اس ناؤ پر بیٹھ کر چلے اور ایک چیلہ ناؤ سے دریا اتر گیا اور ایک چیلہ ناؤ کو لے آیا اور وہ اس پر اتر پڑا اور گرو بیٹھ کر چلا پھر گرو اتر پڑا اور وہ چیلہ جو کہ پہلے دریا سے اتر گیا تھا وہ بیٹھ کر ناؤ میں آیا اور اس دوسرے چیلہ کو بٹھا کر لے گیا۔

(۴۰) کسی عدد کے سینتیسویں حصے کا دو چند ایک سو تیس ہو تو دریا یافت کر دوہ عدد کیا ہو۔
جواب ۲۲۲۔

(۴۱) پانچ آدمیوں کو چار چار روٹیاں تقسیم کیں تو بناؤ کل کتنی روٹیاں تقسیم ہوئیں۔
جواب ۵ روٹیاں۔

(۴۲) سوائے سیر کے حساب سے پندرہ سیر کی کیا قیمت ہوگی چونکہ پندرہ سوائی پونے آئیس ہوتے ہیں اس لیے ایک روپیہ پونے تین آنہ پندرہ سیر کی قیمت ہوگی۔
جواب ۱ روپیہ ۲ روپائی۔

(۴۳) گھاس کا بھاؤ فی روپیہ ساڑھے چار سن ہو تو سترہ روپیہ کی کون گھاس آدگی۔
چونکہ سترہ ڈھونچ ساڑھے چھتر ہوتے ہیں پس یہ گھاس آدگی۔

(۴۴) ایک آنے کی ڈیڑھ سیر والی آتی ہو تو ڈیڑھ آنے کی کتنی آدگی چونکہ ڈیڑھ ڈیڑھ سوا دو ہوتے ہیں پس ۵ ار دال آدگی۔

(۴۵) ڈیڑھ سیر چادل کہتے ہیں تو ڈھائی سیر کے کیا دام ہونگے چونکہ ڈیڑھ ڈھائی دام پونے چار ہوتے ہیں اس لیے پونے چار یعنی ۵ روٹھائی سیر چادلون کے دام ہوئے۔

جواب ۲۲ سیر۔

(۳۱) ایک آنہ کے پچیس آم بکتے ہیں تو دس آنے کے کتنے آم آویں گے۔

جواب ۲۵۰ آم۔

(۳۲) ایک روپیہ کی چھ درجن بیان آتی ہیں تو بتاؤ بارہ روپیہ کی کتنے درجن ٹہیل آویں گی۔

جواب ۷۲ درجن ٹہیل۔

(۳۳) ایک آنہ کے گیارہ لیٹ بکتے ہیں تو گیارہ آنہ کے کتنے لیٹ ہوں گے۔

جواب ۱۲ لیٹ آویں گے۔

(۳۴) ایک پیسہ کے تیس انار بکتے ہیں تو بارہ پیسے کے کتنے انار آویں گے۔

جواب ۲۱۲ انار ہوں گے۔

(۳۵) ایک روپیہ کے بائیس سیر نخود بکتے ہیں تو سولہ روپیہ کے کتنے آویں گے۔

جواب ۳۴۲ سیر نخود۔

(۳۶) جو آنہ کے روپیہ کرے انہیں سے ایک بندی ہرے آدھا کاٹ سوا یا کرے کا ہیکو لیکھا کر کے مرے مثلاً چالیس آنہ ہیں انہیں سے چالیس آنہ کی بندی دوڑ کرنے سے چار باقی رہے پھر چار کو آدھا کر کے سوا یا کیا تو

جواب ۲ ڈھالی روپیہ ہوں گے یعنی ۲ روپیہ ۸

(۳۷) جو سیروں کے من کرنا منظور ہوں تو انہیں سے ایک بندی ہرے آدھا کاٹ

پھر آدھا کرے کا ہیکو لیکھا کر کے مرے مثلاً اسی سیر میں انہیں سے ایک بندی

ہرے تو آٹھ باقی رہے پھر آٹھ کا آدھا کیا تو چار باقی رہے پھر آدھا کیا جا کر

جواب ۲ من ہوا۔

(۳۸) ایک لڑکا چھ حرف روز پڑھتا ہے تو بتاؤ بائیس روز میں کتنے حرف پڑھا

جواب ۲۰ گز

(۲۲) جبکہ ایک سن کی ۸ پیسری ہوتی ہیں تو در یافت کرد ۱۹ سن کی کن پیسریان ہوتی

جواب ۱۵۲

(۲۳) چار لکھون میں برابر برابر سولہ سولہ پیسے تقسیم کیے تو بتاؤ کل کتنے پیسے منہ ہوئے

جواب ۶۴ پیسے۔

(۲۴) میرے کسی دوست نے مدرسہ میں اگر چھ بیس طالب علموں کو تیرہ تیرہ خیرہ تقسیم کیے تو بتاؤ کل کتنے خیرہ تقسیم کیے۔

جواب ۳۲۸ خیرہ۔

(۲۵) ایک آنہ کی تیرہ ناشپاتیان آتی ہیں تو بتاؤ سولہ پیسے کی کتنی ناشپاتیان آئیں گی

جواب ۲۰۸ ناشپاتیان۔

(۲۶) ایک روپیہ کے بیس سیر گندم آتے ہیں تو بتاؤ نور روپیہ کے کتنے گندم آئیں گے

جواب ۱۸۰ سیر گندم۔

(۲۷) ایک روپیہ کے تین سیر چاول آتے ہیں تو بتاؤ چودہ روپیہ کے کتنے آئیں گے

جواب ۴۲ سیر

(۲۸) ایک پیسہ کی دس نارنگیاں بکتی ہیں تو بتاؤ بارہ پیسوں کی کتنی نارنگیاں آئیں گی۔

جواب ۱۲۰ نارنگیاں۔

(۲۹) ایک روپیہ کی چھنی سیر خربس بکئی ہو تو اتنے ہی سن چالیس روپیہ کی ہوتی ہو

مثلاً ایک روپیہ کے آٹھ سیر گندم بکتے ہیں تو آٹھ سیر گندم کے کیا دام ہوئے۔

جواب ۴ روپیہ۔

(۳۰) چھ روپیہ چھنی بکتی ہو اتنے ہی آنوں کی ۲ سیر ہوتی ہو مثلاً سولہ روپیہ چھنی بکتی ہو تو سولہ آنہ کی کتنی آویں گی۔

جواب ۱۱۶۶ اناہر۔

(۱۴) ایک جماعت کے دس (۱۰) کو تین تین شیود لاتی انعام دے تو بتاؤ
کل شیود کتنے من ہوئے۔

جواب ۳۴ شیود۔

(۱۵) ایک دیوار کے بنانے میں ۶ مزدور کام کر کے تیار کرتے ہیں تو دیسی ہی نو
دیواروں کے بنانے میں کتنے مزدور لگیں گے۔

جواب ۵۴ مزدور۔

(۱۶) ۲ روپیہ میں میدہ بکتا ہے تو اس حساب سے ایک سیر کے کیا دام ہوئے

جواب ۱

(۱۷) ۳ روپیہ ۸ من سو جی بکتی ہے تو ایک سیر کے کیا دام ہوئے۔

جواب ۱ روپیہ ۲ پائی۔

(۱۸) ایک آنہ کی ۱ سیر لکڑی بکتی ہے تو بتاؤ اس حساب سے ۲۹ روپیہ ۴ کی کتنی
لکڑی آدگی۔

جواب ۸۱ من ۳۶ سیر۔

(۱۹) ۱ روپے سات آنے کو ایک بیٹا پتھر کی آتی ہے تو دیسی تین سو پچتر پلو
کے کیا دام ہوئے۔

جواب ۱۵۸ روپیہ ۲

(۲۰) ایک روپیہ ۴۴ سیر گھی آتا ہے تو ۴۵ روپیہ کا کتنا گھی آدگیگا۔

جواب ۴ من ۲ سیر۔

(۲۱) ایک اگلے کے بنانے میں ۲ گز کپڑا لگتا ہے تو آٹھ انگوں کے بنانے میں

کتنا کپڑا صرف ہوگا

جواب ۱۰۵۔

(۴) ایک روپیہ کا چار گنہ ایک ہوا ایک نہ کا کتنا آدیا یعنی روپیہ کا جتنے گنہ ایک ہوا اتنے ہی گنہ کی گنہ ہوگا
جواب ۴ گنہ

(۵) روپیہ کی جو سیر خنس کہتی ہوتی ہے اتنے ہی آنوں کی ایک چٹانک بنے دو روپیہ کی
چار سیر خنس آتی ہوتی تو آئے کی کتنی آدگی۔

جواب ۴ چٹانک

(۶) روپیہ کا جو سن مانج آتا ہوتا ہے ہی آئے کا ڈھائی سیر ہوتا ہو۔

(۷) روپیہ کا جو چٹانک آتے ہی سن ۶۴۰ روپیہ کا ہونا ہو گا ایک روپیہ کی چار سیر
چاک بکتی ہوتی تو چار من ۶۴۰ روپیہ کی ہوئی۔

(۸) تینے تولہ کے سجان آگے آدھے آنہ جان آتے ہی بناے رتی پر دھرنانا حق لیکو
گر کرتا۔

(۹) جو روپیہ تولہ کے سجان آتے دو چند پائی جان پائی کا ٹکڑا نہ کرو کا سیکو لکھیا لکھو کرو
(۱۰) مین نے دنل لٹکون کو بارہ بارہ ناشپاتیان تقسیم کین تو بناؤ کتنی ناشپاتیان
تقسیم ہوئیں۔

جواب ۱۲۔

(۱۱) ایک مدرسہ میں سولہ طالب علم ہیں اور ہر طالب علم کو بارہ بارہ روپیہ سہ کار
سے انعام مرحمت ہوئے تو دریافت کرو کل کتنا روپیہ سہ کار کا صرف ہوا۔

جواب ۱۹۲ روپیہ۔

(۱۲) ایک روپیہ کے ۴۴ ٹکے بکتے ہیں تو گیارہ روپیہ کے کتنے ٹکے آویں گے

جواب ۴۰۴۔

(۱۳) ایک آنہ کے گیارہ انار بکتے ہیں تو سولہ آنے کے کتنے آویں گے۔

بکٹ پیارہ			مجموعہ		مجموعہ	
تلفظ عبارت میں			مجموعہ		مجموعہ	
سوادو	ڈیوڑھا	ڈیوڑھا	۴	۰۱	۰۱	۰۱
پونے چار	ڈھام	ڈیوڑھا	۵	۰۲	۰۱	۰۱
سواپانچ	ہونٹھا	ڈیوڑھا	۵	۰۳	۰۱	۰۱
پونے سات	ڈھونچہ	ڈیوڑھا	۶	۰۴	۰۱	۰۱
سواچھہ	ڈھام	ڈھام	۶	۰۲	۰۲	۰۲
پونے نو	ہونٹھا	ڈھام	۷	۰۳	۰۲	۰۲
سواگبارہ	ڈھونچہ	ڈھام	۱۱	۰۴	۰۲	۰۲
سوابارہ	ہونٹھا	ہونٹھا	۱۲	۰۳	۰۳	۰۳
پونے سولہ	ڈھونچہ	ہونٹھا	۱۵	۰۴	۰۳	۰۳
سواہیس	ڈھونچہ	ڈھونچہ	۱۶	۰۴	۰۴	۰۴
گر						

(۱) ایک پیسے کے آٹھ آم بکتے ہیں تو نو پیسے کے کتنے آویں گے۔
جواب - ۷۲ -

(۲) ایک پیسے کے چار چھدام ہوتے ہیں تو سولہ پیسے کے کتنے چھدام ہوں گے۔
جواب ۶۴

(۳) ایک پیسے کی پندرہ نارنگی بکتی ہیں تو سات پیسے کی کتنی نارنگیاں آویں گی۔

20 کچوئسی = ایک لبوئسی کے	20 تھلنگ = ایک پونڈ کے
20 لبوئسی = ایک بسوہ کے	واضع ہو کہ ایک پونڈ دس روپیہ کا ہوتا ہے۔
20 بسوہ = ایک بیگمہ کے	اوزان انگریزی جو تھا قانون میں استعمال ہوتا ہے
2 بیگمہ = ایک ایکڑ کے	20 گرین = ایک اسکریل کے
واضع ہو کہ ایک گٹھ طول اور ایک گٹھ عرض سے جو سطح گھرتی ہو اس کا نام لبوئسی ہے	3 اسکریل = ایک ڈرام کے
مساحت مربع	8 ڈرام = ایک اونس کے
144 انچ مربع = ایک فیٹ مربع کے	12 اونس = ایک پونڈ کے
29 فیٹ مربع = ایک گز مربع کے	اوزان انگریزی جو قیمتی اشیاء میں استعمال ہوتے ہیں
30 1/4 گز مربع = ایک پول کے	24 گرین = ایک پینی ویٹ کے
40 پول مربع = ایک روڈ کے	20 پینی ویٹ = ایک اونس کے
4 روڈ مربع = ایک ایکڑ کے	12 اونس = ایک پونڈ کے
واضع ہو کہ ایک انچ لمبا اور ایک انچ چوڑا مربع انچ کہلاتا ہے	اوزان جو کم قیمتی اشیاء میں استعمال ہوتے ہیں
مساحت مکعب	16 ڈرام = ایک اونس کے
1728 انچ مکعب = ایک فیٹ مکعب کے	16 اونس = ایک پونڈ کے
27 فیٹ مکعب = ایک گز مکعب کے	28 پونڈ = ایک کیوارٹر کے
واضع ہو کہ ایک انچ لمبا ایک انچ چوڑا اور ایک انچ اونچا ہے جو حجم بتاتا ہے اس کو ایک انچ مکعب کہتے ہیں	4 کیوارٹر = ایک ہینڈریٹ ویٹ کے
سکہ انگریزی	20 ہینڈریٹ ویٹ = ایک من کے
4 فار دنگ = ایک پنس کے	واضع ہو کہ ایک پونڈ آدھ سیر کا اور دین ۲۰ من کا ہوتا ہے۔
12 پنس = ایک تھلنگ کے	

بیان اوزان و سکہ جات ہندوستانی و انگریزی

سکہ ہندوستانی	طول انگریزی
2 روپائی = ایک آنہ کے	3 کھجور = ایک انچ کے
16 آنہ = ایک روپیہ کے	12 انچ = ایک فٹ کے
16 روپیہ = ایک شرفی کے	3 فٹ = ایک گرم کے
اوزان ہندوستانی	5 لکھ ساڑھے پانچ گز = ایک پول کے
8 چاول = ایک رتی کے	40 پول = ایک فلاٹنگ کے
8 رتی = ایک ماشہ کے	8 فلاٹنگ 1760 گز = ایک میل کے
12 ماشہ = ایک تولہ کے	طول جو پیمائش زمین میں استعمال ہو
ایضاً	33 انچ = ایک ہندوستانی گز کے
5 روپیہ = ایک چٹانک کے	3 گز = ایک گٹھ کے
16 چٹانک = ایک سیر کے	20 گٹھ = ایک جریہ کے
5 سیر = ایک پھیری کے	اوقات
9 پھیری = ایک من کے	55 منیٹ یا سکند = ایک دقیقہ یا سنٹ کے
3 من = ایک پلہ کے	60 دقیقہ یا سنٹ = ایک گھنٹہ کے
طول ہندوستانی	2 گھنٹہ = ایک دن رات کے
8 جو = ایک انگل کے	30 دن رات = ایک مہینہ کے
3 انگل = ایک گرہ کے	12 مہینہ = ایک سال کے
4 گرہ = ایک ہاشت کے	12 مہینہ 365 دن = ایک سال شمسی کے
2 ہاشت = ایک ہاتھ کے	اندازہ رقبہ اراضی
2 ہاتھ = ایک گز کے	20 دانوسی = ایک کچواہی کے

زبان حساب

۱۲

بیس	۲۰	۱	۲۰	۱۹	۱	۱۹	۱۸	۱	۱۸
چالیس	۴۰	۲	۲۰	۳۸	۲	۱۹	۳۶	۲	۱۸
ساتھ	۶۰	۳	۲۰	۵۷	۳	۱۹	۵۲	۳	۱۸
۷۰	۸۰	۴	۲۰	۷۶	۴	۱۹	۷۲	۴	۱۸
۱۰۰	۱۰۰	۵	۲۰	۹۵	۵	۱۹	۹۰	۵	۱۸
ایک سو	۱۲۰	۶	۲۰	۱۱۴	۶	۱۹	۱۱۰	۶	۱۸
ایک سو و پچاس	۱۴۰	۷	۲۰	۱۳۳	۷	۱۹	۱۲۶	۷	۱۸
ایک سو و اسی	۱۶۰	۸	۲۰	۱۵۲	۸	۱۹	۱۴۴	۸	۱۸
ایک سو و تالیس	۱۸۰	۹	۲۰	۱۷۱	۹	۱۹	۱۶۲	۹	۱۸
دوسو	۲۰۰	۱۰	۲۰	۱۹۰	۱۰	۱۹	۱۸۰	۱۰	۱۸

پندرہ بیس کا

پندرہ بیس کا

پندرہ بیس کا

زبان حساب

پہلا شمارہ

پہلا شمارہ

پہلا شمارہ

سترہ	۱۴	۱	۱۴	سولہ	۱۴	۱	۱۴	بندہ	۱۵	۱	۱۵
چوبیس	۳۴	۲	۱۴	بیس	۳۲	۲	۱۴	تیس	۳۰	۲	۱۵
کھان	۵۱	۳	۱۴	اڑتالیس	۴۸	۳	۱۴	چھیالیس	۴۵	۳	۱۵
اڑھ	۶۸	۴	۱۴	چھڑھ	۶۴	۴	۱۴	ساٹھ	۶۰	۴	۱۵
پچاس	۸۵	۵	۱۴	اڑی	۸۰	۵	۱۴	بچھتر	۸۵	۵	۱۵
ایک سو دو	۱۰۲	۶	۱۴	چھارے	۹۶	۶	۱۴	نوسے	۹۰	۶	۱۵
ایک سو اڑتالیس	۱۱۹	۷	۱۴	اکھارے	۱۱۲	۷	۱۴	ایک سو پانچ	۱۰۵	۷	۱۵
ایک سو چھیتر	۱۳۶	۸	۱۴	ایک سو اڑتالیس	۱۲۸	۸	۱۴	ایک سو تیس	۱۲۰	۸	۱۵
ایک سو پچھتر	۱۵۳	۹	۱۴	ایک سو چھیتر	۱۴۴	۹	۱۴	ایک سو چھیتر	۱۳۵	۹	۱۵
ایک سو ستر	۱۷۰	۱۰	۱۴	ایک سو ساٹھ	۱۶۰	۱۰	۱۴	ایک سو پچھتر	۱۵۰	۱۰	۱۵

زبانى حساب

چوده	۱۲	۱	۱۲	تيره	۳	۱	۱۳	بارہ	۱۲	۱	۱۲
اٹھائیس	۲۸	۲	۱۲	چھبیس	۲۹	۲	۱۳	چھبیس	۲۸	۲	۱۲
بیالیس	۴۲	۳	۱۲	اتناالیس	۴۹	۳	۱۳	چھبیس	۴۹	۳	۱۲
چھبیس	۵۶	۴	۱۲	بارہن	۵۲	۴	۱۳	اتناالیس	۴۸	۴	۱۲
ستتر	۷۰	۵	۱۲	بیسٹھ	۶۵	۵	۱۳	ساٹھ	۶۰	۵	۱۲
چوداسی	۸۴	۶	۱۲	اٹھتر	۷۸	۶	۱۳	بیسٹھ	۷۲	۶	۱۲
اٹھانوسے	۹۸	۷	۱۲	اکہانوسے	۹۱	۷	۱۳	چوداسی	۹۴	۷	۱۲
اکسویبارہ	۱۱۲	۸	۱۲	اکسویچار	۱۰۴	۸	۱۳	جہانوسے	۹۶	۸	۱۲
اکسویچھبیس	۱۲۶	۹	۱۲	اکسویستھ	۱۱۷	۹	۱۳	اکسویآٹھ	۱۰۸	۹	۱۲
اکسویفالیس	۱۴۰	۱۰	۱۲	اکسویتیس	۱۲۰	۱۰	۱۳	اکسویبیس	۱۲۰	۱۰	۱۲

بہار اچودھ

بہار ایتھوہ

بہار بارہ

زبان حساب

بہار گیارہ کا

بہار دس کا

بہار نو کا

گیارہ	۱۱	۱	۱۱	دس	۱۰	۱	۱۰	نو	۹	۱	۹
بیس	۲۲	۲	۱۱	بیس	۲۰	۲	۱۰	اٹھارہ	۱۸	۲	۹
تینتیس	۳۳	۳	۱۱	تیس	۳۰	۳	۱۰	تائیس	۳۰	۳	۹
چالیس	۴۴	۴	۱۱	چالیس	۴۰	۴	۱۰	چھتیس	۴۶	۴	۹
پچیس	۵۵	۵	۱۱	پچاس	۵۰	۵	۱۰	پینتالیس	۵۵	۵	۹
ہشتاد	۶۶	۶	۱۱	اٹھ	۶۰	۶	۱۰	چوٹن	۵۴	۶	۹
ستر	۷۷	۷	۱۱	ستر	۷۰	۷	۱۰	ترہٹھ	۶۳	۷	۹
اٹھائی	۸۸	۸	۱۱	اٹھائی	۸۰	۸	۱۰	بہتر	۷۲	۸	۹
ننانوے	۹۹	۹	۱۱	نن	۹۰	۹	۱۰	اکہائی	۸۱	۹	۹
ایک سو	۱۱۰	۱۰	۱۱	سو	۱۰۰	۱۰	۱۰	دس	۹۰	۱۰	۹

زبانی حاب

۵

آٹھ	۸	۱	۸	سات	۷	۱	۷	چھ	۶	۱	۶
سولہ	۱۶	۲	۸	چودہ	۱۴	۲	۷	بارہ	۱۲	۲	۶
چوبیس	۲۴	۳	۸	اکیس	۲۱	۳	۷	اٹھارہ	۱۸	۳	۶
تیس	۳۲	۴	۸	اٹھائیس	۳۸	۴	۷	چوبیس	۲۴	۴	۶
چالیس	۴۰	۵	۸	تیس	۳۵	۵	۷	تیس	۳۰	۵	۶
اٹھائیس	۴۸	۶	۸	بالیس	۴۲	۶	۷	تھتیس	۳۶	۶	۶
تھتیس	۵۶	۷	۸	انچاس	۴۹	۷	۷	بالیس	۴۲	۷	۶
چوٹھ	۶۴	۸	۸	تھتیس	۵۶	۸	۷	اڑتالیس	۴۸	۸	۶
ہتر	۷۲	۹	۸	ترہیٹھ	۶۳	۹	۷	چودس	۵۴	۹	۶
اٹھ	۸۰	۱۰	۸	ستر	۷۰	۱۰	۷	ساتھ	۶۰	۱۰	۶

پہلا اٹھ

پہلا سات

پہلا چھ

زبانى حساب

بہار پانچ کا

بہار چار کا

بہار تین کا

پانچ	۵	۱	۵	چار	۴	۱	۴	تین	۳	۱	۳
دس	۱۰	۲	۵	آٹھ	۸	۲	۴	چھ	۶	۲	۴
پندرہ	۱۵	۳	۵	بارہ	۱۲	۳	۴	نہ	۹	۳	۳
بیس	۲۰	۴	۵	سولہ	۱۶	۴	۴	بارہ	۱۲	۴	۴
تیس	۲۵	۵	۵	بیس	۲۰	۵	۴	پندرہ	۱۵	۵	۳
چالیس	۳۰	۶	۵	چوبیس	۲۴	۶	۴	اٹھارہ	۱۸	۶	۳
پچیس	۳۵	۷	۵	اٹھالیس	۲۸	۷	۴	اکھن	۲۱	۷	۳
چالیس	۴۰	۸	۵	بیس	۴۰	۸	۴	چوبیس	۲۴	۸	۳
پچاس	۴۵	۹	۵	چھتیس	۴۶	۹	۴	تالیس	۲۷	۹	۳
چالیس	۵۰	۱۰	۵	چالیس	۵۰	۱۰	۴	تیس	۳۰	۱۰	۳

زبان حساب

دو	۲	۱	۲	ایک	۱	۱	۱	ایک سو	۹۱	۱	۹۰
چار	۴	۲	۲	دو	۲	۱	۲	دو سو	۹۲	۲	۹۰
پنج	۵	۳	۲	تین	۳	۱	۳	تین سو	۹۳	۳	۹۰
آٹھ	۸	۴	۲	چار	۴	۱	۴	چار سو	۹۴	۴	۹۰
دس	۱۰	۵	۲	پانچ	۵	۱	۵	پانچ سو	۹۵	۵	۹۰
بارہ	۱۲	۶	۲	چھ	۶	۱	۶	چھ سو	۹۶	۶	۹۰
چودہ	۱۴	۷	۲	سات	۷	۱	۷	سات سو	۹۷	۷	۹۰
سولہ	۱۶	۸	۲	آٹھ	۸	۱	۸	آٹھ سو	۹۸	۸	۹۰
اٹھارہ	۱۸	۹	۲	نہ	۹	۱	۹	نہ سو	۹۹	۹	۹۰
بیس	۲۰	۱۰	۲	دس	۱۰	۱	۱۰	دس سو	۱۰۰	۱۰	۹۰

پندرہ سو

پندرہ سو

تیس

زبان حساب

۶

گنتی

گنتی

گنتی

اکتاسی	۸۱	۱	۸۰	اکثر	۷۱	۱	۷۰	اکثر	۶۱	۱	۶۰
بیاسی	۸۲	۲	۸۰	بیشتر	۷۲	۲	۷۰	بیشتر	۶۲	۲	۶۰
تراسی	۸۳	۳	۸۰	فتر	۷۳	۳	۷۰	تزیط	۶۳	۳	۶۰
چوکاسی	۸۴	۴	۸۰	چوتتر	۷۴	۴	۷۰	چوتط	۶۴	۴	۶۰
پکاسی	۸۵	۵	۸۰	پنجتر	۷۵	۵	۷۰	پنجط	۶۵	۵	۶۰
جھاسی	۸۶	۶	۸۰	جھتتر	۷۶	۶	۷۰	جھتط	۶۶	۶	۶۰
سٹاسی	۸۷	۷	۸۰	ستر	۷۷	۷	۷۰	سٹط	۶۷	۷	۶۰
اٹھاسی	۸۸	۸	۸۰	اٹھتر	۷۸	۸	۷۰	اٹھط	۶۸	۸	۶۰
نواسی	۸۹	۹	۸۰	ناتسی	۷۹	۹	۷۰	ناتط	۶۹	۹	۶۰
نشتے	۹۰	۱۰	۸۰	اتسی	۸۰	۱۰	۷۰	نشتط	۷۰	۱۰	۶۰

اکیون	۵۱	۱	۵۰	اکتالیس	۴۱	۱	۴۰	اکتالیس	۴۱	۱	۴۰
یادون	۵۲	۲	۵۰	یالیس	۴۲	۲	۴۰	بیش	۴۲	۲	۴۰
ترین	۵۳	۳	۵۰	تختالیس	۴۳	۳	۴۰	تختالیس	۴۳	۳	۴۰
چون	۵۴	۴	۵۰	چوالیس	۴۴	۴	۴۰	چوتیس	۴۴	۴	۴۰
چکین	۵۵	۵	۵۰	چنالیس	۴۵	۵	۴۰	چنالیس	۴۵	۵	۴۰
چکین	۵۶	۶	۵۰	چالیس	۴۶	۶	۴۰	چوتیس	۴۶	۶	۴۰
شان	۵۷	۷	۵۰	سینالیس	۴۷	۷	۴۰	سینالیس	۴۷	۷	۴۰
اٹھاون	۵۸	۸	۵۰	اڑتالیس	۴۸	۸	۴۰	اڑتالیس	۴۸	۸	۴۰
انٹھ	۵۹	۹	۵۰	آنچالیس	۴۹	۹	۴۰	آنچالیس	۴۹	۹	۴۰
ساتھ	۶۰	۱۰	۵۰	چالیس	۵۰	۱۰	۴۰	چالیس	۵۰	۱۰	۴۰

زبانى حساب

ح

گنتى

گنتى

گنتى

اكتس	۲۱	۱	۲۰	كماره	۱۱	۱	۱۰	انك	۱	۱	۱
فاتس	۲۲	۲	۲۰	باره	۱۲	۲	۱۰	دو	۲	۱	۲
تيلس	۲۳	۳	۲۰	تيره	۱۳	۳	۱۰	تئين	۳	۱	۳
چونى	۲۴	۴	۲۰	چوره	۱۴	۴	۱۰	چار	۴	۱	۴
پنيس	۲۵	۵	۲۰	پناره	۱۵	۵	۱۰	پانچ	۵	۱	۵
چھنيس	۲۶	۶	۲۰	سول	۱۶	۶	۱۰	چھ	۶	۱	۶
سائيس	۲۷	۷	۲۰	سئو	۱۷	۷	۱۰	سات	۷	۱	۷
اٹھائيس	۲۸	۸	۲۰	اٹھاره	۱۸	۸	۱۰	آٹھ	۸	۱	۸
انيس	۲۹	۹	۲۰	انيس	۱۹	۹	۱۰	نؤ	۹	۱	۹
تس	۳۰	۱۰	۲۰	تس	۲۰	۱۰	۱۰	دس	۱۰	۱	۱۰

بتعمیر و بنائے بلند و عالی شان مکانات و مدرسہ دہل و چاہ و شاہراہ و باغ و نہر و غیرہ دنیا
و دین میں ثواب و بہبودی پائی غرضکہ ہر شخص اپنی اپنی قدرت و ہمت کے موافق
خواہان و جوہان بہتری دارین کا جو بدین وجہ اس حقیر ہجیران و خاکپاسے بزرگان
عبودیت آمال بہائی لال و دلیر الال قوم بقال اگر وال متوطن قصبہ سومنا ضلع علیگڑ
سابق طالب علم مدرسہ تحصیل قصبہ کھیر ضلع مذکور و ناسل اسکول میرٹھ و حال نائب مدرس
مدرسہ ٹل تحصیل و ناگنج کے تین بھی ایسا خیال آگیا کہ خداوند تعالیٰ جل جلالہ غنی اور
نکتہ نوازی کسی کی دولت اور عبادت کی پروا نہیں رکھتا صرف خلوص نیت پر
غمرہ وصلہ دیتا ہے تو بھی کوئی کتاب تصنیف کر شاید وہ تیرے واسطے بھی فائدہ بخش
دارین ہووے کیونکہ خداے عزوجل نکتہ نوازی کو ایسا بندہ نہیں مقرر کرتا کہ یہ دقت الیضات
اور نکتہ نوازی الہی کے تکیہ اور بھروسہ پکا و مستحکم کر کے یہ کتاب موسوم بہ
زبانی حساب حسین چند بہارے و کرد و ہندسہ فارسی و انگریزی و غیرہ میں مقوم
کر کے واسطے فائدہ طلب یہ معصوم تعلیم یافتگان مدارس سرکاری ادنیٰ و نہات
یعنی تک کے مرتب کیے اور انکی بہبود و فائدہ رسانی دعا سے ایسا ہود و فائدہ بخش
کی اپنے حق میں قوی و صحیح جانی یا الہی اس کتاب سے معصوم ہون کو فائدہ بخش
اور بجز انکی دعا سے مغفرت عطا فرما آمین

بسم اللہ الرحمن الرحیم

معبود اور شمس لاقداس پروردگار عالم واحد کو زیبا اور لائق ہو کہ جو
بنی نوع انسان کو ایک قطرہ ناپاک و ناپسندیدہ سے پیدا کر کے عالم شہود میں لایا اور اپنے
فضل و کرم سے جو ہر عقل و فطن کا عطا کر کے اور علم و معرفت اپنی سے بہرہ مند فرما کر
اور ایمان کا اسکو بخشا اور جملہ کائنات و موجودات میں اسکو برگزیدہ کر کے اور خلعت
اشرف المخلوقات کا مرحمت فرما کر معزز و مشرف اعلیٰ درجے کا بنایا اور طرح طرح کے
علوم و فنون سے ماہر کیا اور اپنے علوم و حکمت کاملہ و صنائع و بدائع بالغہ کی تمیز و تفہیم سے
بھی بہرہ بخشا اس واسطے ہر ایک انسان بخیر و طاقت علوم و فنون و رسائی زمین و
طبع و قوت ظاہری و باطنی اپنی کے حصول مفاد دینی و دنیوی میں مشغول و مصروف
رہتا ہو کہ میری ناموری و نمود و نیامیں ہوا و قیامت تک نام رہے
اور کوئی اس بات کا خواہان ہو کہ آخرت میں فائدہ ہوا الغرض باہن خیال ہزاروں
عالموں و فاضلوں نے بکثرت علوم و فنون متنوعہ مفیدہ کی کتابیں تصنیف و تالیف
کر کے دونوں جہان میں نیکی و نیکنامی حاصل کی اور سیکڑوں امرا و اعیان نے

رسالہ زبانی حساب

بسکو

ذکی الفہم محاسب بالکمال فغشی بہاری لعل صاحب تبت برس انا گنج

ضلع بدایون نے

بحسن ترتیب نہایت خوش اسلوبی سے

تالیف فرمایا

حسب فرمایش و ایما

جو ہر شناس ماہر علوم و فنون فغشی ہی پر ساد صاحب سب ٹی انسپکٹر

مدرس ضلع بدایون

مقام لکھنؤ مستطبع

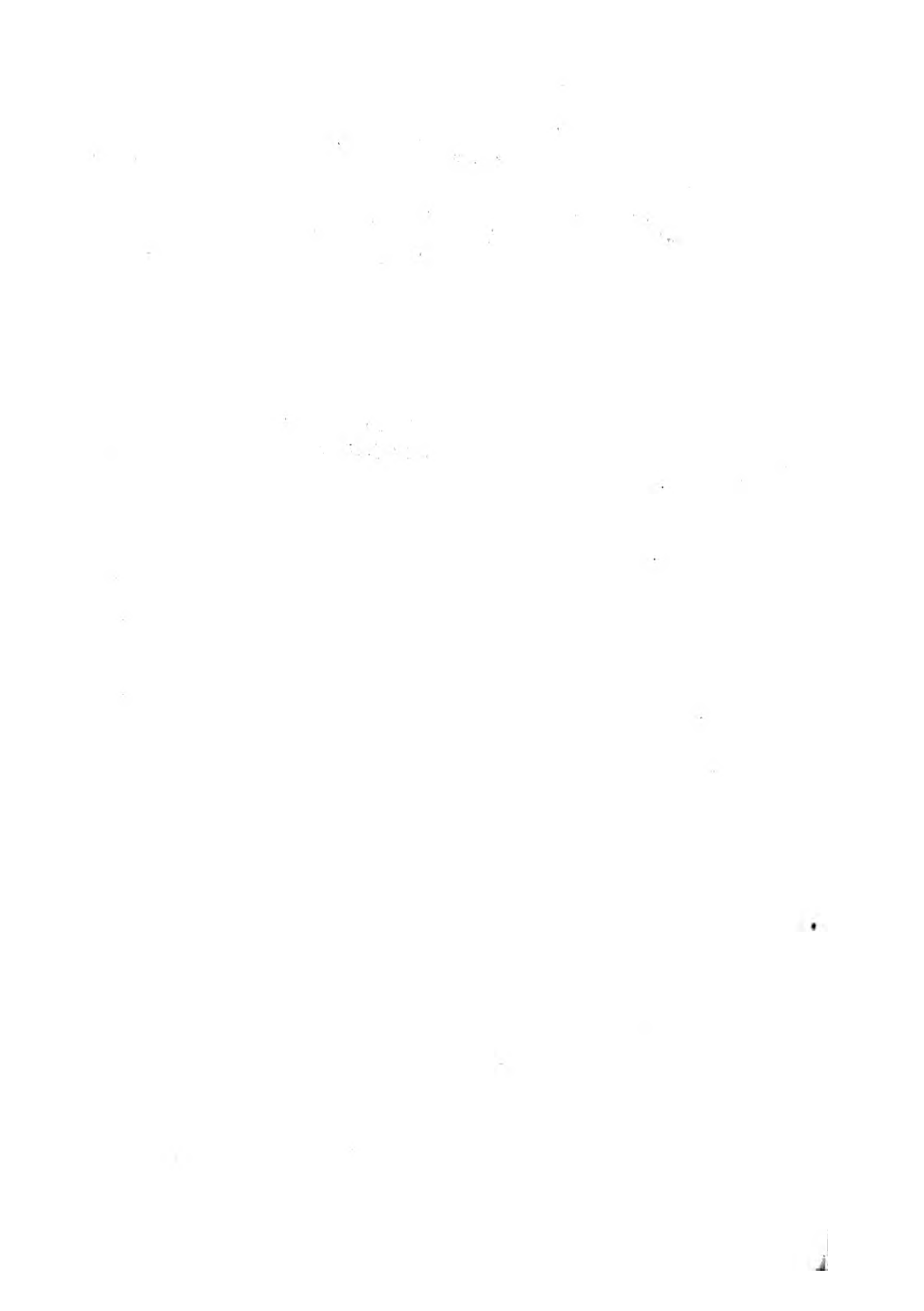
مطبع نامی فغشی لعل کشور مین بنیاتی چھپا

قیمت فی جلد ————— اسی روپائی

Zabānū ḥisāb.

Indian Institute, Oxford.
The Lucknow Sparks Library.
Presented
by
Munshi Akbarul Haque.

